

AKCIJSKI NAČRT ZA RAZVOJ ROMSKE SKUPNOSTI V MESTNI OBČINI MURSKA SOBOTA ZA OBDOBJE 2023–2030

*“Ustvariti želimo kvalitetno, varno in privlačno okolje za
pripadnike in pripadnice romske skupnosti, v katerem bodo
lahko enakopravno sodelovali v družbenem, gospodarskem
in kulturnem življenju.”*

Akcijski načrt za razvoj romske skupnosti v Mestni občini Murska Sobota za obdobje 2023-2030 je dokument, ki ga je pripravila Mestna občina Murska Sobota, saj ima romska skupnost v občini posebne potrebe in izzive, ki jih je treba nasloviti, da bi zagotovili njihovo enakovredno vključevanje v lokalno skupnost. Cilj dokumenta je izboljšati položaj romske skupnosti v občini in zagotoviti njihovo enakovredno vključevanje v lokalno skupnost.

Naš cilj je ustvariti kvalitetno, varno in privlačno okolje za romsko skupnost, kjer bodo lahko enakopravno sodelovali v družbenem, gospodarskem in kulturnem življenju. S tem namenom bomo zagotovili enak dostop do izobraževanja, zaposlitve, zdravstvenega varstva in primernih bivalnih pogojev. Hkrati želimo opolnomočiti romsko skupnost, da bodo lahko aktivno sodelovali pri oblikovanju lastne prihodnosti in prihodnosti širše družbe. Z ustvarjanjem priložnosti in razvojem spretnosti bomo opremili romsko skupnost z orodji in znanjem, ki jih potrebujejo za uspeh, pri čemer bomo še posebej poskrbeli za podporo mladih.

V dokumentu so opredeljena prioriteta področja, ki jih je treba obravnavati v razvoju romske skupnosti. Med njimi so zagotavljanje kakovostnega in zdravega bivalnega okolja ter izboljšanje dostopa do stanovanj in stanovanjski razvoj Pušče. Poleg tega se bo pozornost namenila tudi izobraževanju, zaposlovanju in socialni varnosti romske skupnosti.

Akcijski načrt za razvoj romske skupnosti v Mestni občini Murska Sobota za obdobje 2023–2030.

Izdajatelj: Mestna občina Murska Sobota. Avtorja: Rok Petje, Darko Rudaš.

Lektoriranje: NOLEKTA, Jasmina Muhič s. p. Oblikovanje: Damijan Toth, Pro Mundus d. o. o.

VSEBINA

1	IZHODIŠČA	4
2	KRAJŠI OPIS STANJA	6
2.1	Opis bivalnih in socialnih razmer Romov v občini in v naselju Pušča	6
3	CILJI RAZVOJA ROMSKE SKUPNOSTI	9
4	PRIORITETNA PODROČJA	11
5	ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTNEGA IN ZDRAVEGA BIVALNEGA OKOLJA	12
5.1	Ukrepi	14
5.1.1	Zagotovitev osnovne javne prometne, komunalne in elektro infrastrukture:	14
5.1.2	Zagotavljanje dostopa do stanovanj in stanovanjski razvoj Pušče:	14
5.1.3	Vzpostavitev in uveljavljanje gradbenih predpisov in standardov v naselju:	14
5.1.4	Izboljšanje kakovosti bivanja (Zelena infrastruktura, energetska učinkovitost stavb):	14
5.1.5	Zagotovitev čistega in dobro vzdrževanega naselja z izvajanjem učinkovitih praks ravnanja z odpadki:	15
5.1.6	Zagotavljanje dostopa do zdravstvenih storitev in spodbujanje zdravega načina življenja:	15
6	TRAJNOSTNO VKLJUČEVANJE ROMSKE SKUPNOSTI V OKOLJE	15
6.1	Ukrepi	16
6.1.1	Ustvarjati pogoje za nova delovna mesta in spodbujati (samo) zaposlovanje Romov:	16
6.1.2	Razvijati nove oblike gospodarskih dejavnosti, ki bodo omogočale ustvarjanje novih možnosti za zaposlovanje Romov:	16
6.1.3	Spodbujati zaposlovanje Romov in zmanjševanje predsodkov pri delodajalcih:	17
6.1.4	Vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela:	17
6.1.5	Izboljšanje sobivanja in varnosti v romskih naseljih in okolici:	17
6.1.6	Vključevanje v družbeno in kulturno življenje:	17
7	OPOLNOMOČENJE ROMSKE SKUPNOSTI IN AKTIVACIJA MLADIH	18
7.1	Ukrepi	19
7.1.1	Izboljšanje socialnega varstva in socialna vključenost romske skupnosti:	19
7.1.2	Dvig izobrazbene ravni pripadnikov romske skupnosti:	19
7.1.3	Izboljšanje vključevanja žensk in mladih v družbeno življenje s poudarkom na izobraževanju:	19
7.1.4	Aktivacija mladih na razvojnih področjih:	20
7.1.5	Izboljšanje formalnega in neformalnega izobraževanja na vseh ravneh izobraževanja:	20
7.1.6	Medsebojno povezovanje in pomoč za večjo socialno vključenostjo v okolje in širšo skupnost:	20
8	PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ ROMSKE SKUPNOSTI	21
8.1	Ukrepi	21
8.1.1	Spodbujati razvoj lokalne skupnosti, društvene dejavnosti in povečanje aktivnosti Romov:	22
8.1.2	Okrepitev zagovorniške zmogljivosti romske skupnosti:	22
8.1.3	Zagotovitev informiranja in obveščanja javnosti:	22
8.1.4	Sodelovanje in podpora javnim institucijam pri reševanju romske problematike:	23
8.1.5	Krepitev položaja Mestne občine Murska Sobota v nacionalnem in mednarodnem okolju na področju reševanja romske problematike:	23
8.1.6	Izboljšanje pogojev za delovanje romske civilne družbe (razpisi za društva ...):	23
9	DELEŽNIKI	24
10	USKLAJENOST Z RAZVOJNIMI STRATEGIJAMI, POLITIKO IN ZAKONI	25
11	VIRI FINANCIRANJA	27

1 IZHODIŠČA

Vlada je na svoji 108. redni seji 23. decembra 2021 sprejela **Nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2021–2030**. Gre za programski dokument vlade, ki določa glavne cilje in temeljne ukrepe za izboljšanje socialnoekonomskega položaja romske skupnosti in njenih pripadnikov, za ustvarjanje pogojev za dvig socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti in njihovo opolnomočenje ter krepitev udeležbe pripadnikov romske skupnosti v procesih za izboljšanje lastnega položaja ter doseganja polne vključenosti in enakosti v slovenski družbi v obdobju 2021–2030.

Hkrati **Zakon o romski skupnosti v svojem** 6. členu lokalnim skupnostim narekuje, da sprejmejo **podrobne področne programe** in ukrepe ter v svojih finančnih načrtih predvidijo za to potrebna sredstva, in sicer v roku šestih mesecev po sprejetju programa ukrepov.

Priprava kvalitetnega akcijskega načrta, ki izhaja iz potreb posamezne občine, je tokrat zelo pomembna. Občine so namreč prejele dodatna sredstva iz naslova **Zakona o finančni razbremenitvi občin**, kjer so občinam z evidentiranimi romskimi naselji kot popravek primerne porabe dodatno namenili finančna sredstva. Ne glede na to, da sredstva niso namenska, pa je nujno, da občine kljub temu zagotovijo stalen in skladen razvoj romske skupnosti tudi v bodoče.

Iz teh razlogov je tudi Mestna občina Murska Sobota pristopila k pripravi akcijskega načrta za razvoj romske skupnosti v Mestni občini Murska Sobota za obdobje 2023–2030.

Občina je pripravila dokument, saj ima romska skupnost v občini posebne potrebe in izzive, ki jih je treba nasloviti, da bi zagotovili njihovo enakovredno vključevanje v lokalno skupnost. Akcijski načrt je dokument z opredeljenimi ukrepi, ki jih bo občina izvajala v določenem časovnem obdobju za izboljšanje položaja romske skupnosti.

Priprava akcijskega načrta za razvoj romske skupnosti omogoča občini, da:

- odkrije in razume potrebe romske skupnosti: s pripravo akcijskega načrta se občina bolje seznani z izzivi, ki jih ima romska skupnost v občini in določi potrebne ukrepe za njihovo odpravo;
- določi cilje in strategije: akcijski načrt pomaga občini, da določi cilje in strategije za izboljšanje položaja romske skupnosti in opredeli ukrepe, ki so potrebni za njihovo dosego;
- spremlja napredek: akcijski načrt omogoča občini, da spremlja napredek pri izvajanju ukrepov in ugotovi, ali so doseženi cilji in strategije, ki so bili določeni v načrtu;
- sodeluje z romsko skupnostjo: priprava akcijskega načrta zahteva aktivno vključevanje romske skupnosti, s čimer se zagotovi, da so potrebe in želje romske skupnosti upoštevane pri načrtovanju in izvajanju ukrepov.

2 KRAJŠI OPIS STANJA

Romi, prisotni v več državah, so skupina, ki je bila v preteklosti in še vedno doživlja neugoden položaj, diskriminacijo in izključevanje. Zato se številne pomembne mednarodne organizacije, tako vladne kot nevladne, v zadnjem času aktivno ukvarjajo z varstvom človekovih pravic Romov in izboljšanjem njihovih življenjskih razmer v evropskem prostoru. Pravno varstvo Romov je še posebej pomembno za odpravljanje predsodkov, nestrpnosti, ksenofobije, rasizma in socialne izključenosti. V Sloveniji so Romi deležni precejšnje družbene pozornosti, kar se kaže v prizadevanjih države za zagotavljanje ustreznih življenjskih razmer in preprečevanje socialne izključenosti. Romi se vključujejo v družbeno življenje, kar se odraža v sodelovanju romskih predstavnikov v občinskih svetih občin, kjer živijo, ter prizadevanju občin za ureditev njihovih življenjskih in socialnih razmer glede na specifične okoliščine.

Mestna občina Murska Sobota je edina občina v Sloveniji, ki je od ustanovitve imela v občinskem svetu tudi predstavnika Romov, s čimer je vključila Rome v družbeno življenje in jim omogočila sodelovanje ter vpliv pri odločanju o zadevah romske skupnosti. Že pred leti je aktivno pristopila k prostorskemu in infrastrukturnemu urejanju naselja Pušča.

2.1 Opis bivalnih in socialnih razmer Romov v občini in v naselju Pušča

Mestna občina Murska Sobota, ki leži v severovzhodnem delu Slovenije v regiji Pomurje, je dom za več kot 1100 Romov, ki živijo v naseljih Pušča, Černelavci, Nemčavci in v mestu Murska Sobota. Romsko prebivalstvo v občini je raznoliko in vključeno v številne društvene dejavnosti.

V naselju Černelavci živi približno 200 Romov v 32 družinah, ki večinoma živijo v lastnih hišah. Večina prebivalcev tega naselja je zaposlenih ali ima lastne dohodke, kar pomeni, da imajo boljše stanovanjske razmere kot v drugih naseljih. Kljub temu

nekaj romskih družin še vedno potrebuje pomoč pri izboljšanju bivalnih pogojev.

Naselje Nemčavci, kjer živi približno 30 Romov v 5 družinah, ima urejene stanovanjske razmere.

V mestu Murska Sobota živi približno 150 Romov v 29 družinah. Te družine živijo v socialnih blokovskih stanovanjih. V večini družin je vsaj en član zaposlen, vendar pa zaradi nizke ravni socialne varnosti prejemajo tudi denarne socialne pomoči in subvencije stanarine.

Pušča je največje in najstarejše romsko naselje v Prekmurju, z okoli 533 prebivalci, ki živijo v približno 218 gospodinjstvih. Naselje se lahko pohvali z urejenimi hišami, vrtcem, trgovino, gostinskim lokalom in športno-rekreativnim centrom. Pušča ima tudi lastno reševalno ekipo in turistična društva, ki sodelujejo v različnih projektih ter pri številnih dogodkih. Kljub temu se naselje sooča z izzivi, kot so nizka stopnja zaposlenosti, visoka odvisnost od socialnih prejemkov in potreba po izboljšanju stanovanjskih razmer za nekatere družine ter s slabo cestno in prometno infrastrukturo.

Strnjeni del Pušče, ki obsega približno 8,4 ha, se nahaja v katastrski občini Černelavci, medtem ko manjši zaselki – dve stanovanjski območji in območje otroškega vrtca, ki skupaj obsegajo 0,95 ha, ležijo v katastrski občini Murska Sobota. Večina ulic

znotraj naselja je asfaltiranih, a obrabljenih, razen dovozne ceste na zahodni strani in Kranjčeve ulice. V naselju je zagotovljena oskrba z vodovodnim, kanalizacijskim, električnim in telefonskim omrežjem. Od leta 2002 je Pušča samostojno naselje, ločeno od vasi Černelavci ter edina samostojna romska krajevna skupnost v Sloveniji.

Prometne povezave so dobre, saj je v bližini priključek na obvoznico z dostopom do avtoceste, vendar pa je cestna infrastruktura v naselju slabo urejena. Mestni avtobus v naselje ne vozi, zato je še toliko bolj pomembna cestna infrastruktura za osebna vozila.

V naselju deluje približno 15 samostojnih podjetnikov in obrtnikov, ki se večinoma ukvarjajo s prodajo na premičnih stojnicah in gostinstvom. Ostali zaposleni krajani dnevno odhajajo na delo v Mursko Soboto in bližnja podjetja v sosednji Avstriji. Kljub temu je prisotna nezaposlenost in odstopa od povprečja v Mestni občini Murska Sobota. Trend staranja prebivalstva se povečuje, kar je v skladu s slovenskim povprečjem.

Naselje Pušča se bistveno ne razlikuje od drugih naselij v Pomurju in Sloveniji. Je razmeroma mlado, a najstarejše romsko naselje v državi, ki je leta 2021 praznovalo 110-letnico. Potrebna je še ureditev cestne in prometne infrastrukture, parkirnih površin ter javne razsvetljave, kanalizacija in nadgradnja vodovoda.

3 CILJI RAZVOJA ROMSKE SKUPNOSTI

Mestna občina Murska Sobota je v zadnjih letih opravila izjemno delo na področju zagotavljanja infrastrukturnih pogojev ter ureditve celotnega romskega naselja Pušča. S strani občine je bilo vloženega veliko truda, energije in tudi sredstev. Lahko rečemo, da je na tem področju Pušča postala popolnoma enakovredno in primerljivo naselje vsem preostalim naseljem v Mestni občini Murska Sobota.

Seveda pa sedaj prihajamo v neko novo fazo, kjer je potreben tudi razvojni preboj na drugih področjih, ki bo dvignil predvsem življenjski standard in položaj Romov. Nenazadnje želimo, da Pušča sledi ambiciozni razvojni viziji Mestne Občine Murska Sobota po celovitem in organiziranem razvoju na vseh področjih. Seveda pa je odgovornost v prvi vrsti na krajanah in krajankah Pušče, da prispevajo k lastnemu razvoju. Po drugi strani pa so institucije tiste, ki lahko ponudijo vso potrebno podporo za nadaljnji razvoj.

Da bi se zagotovilo trajnostno vključevanje romske skupnosti v okolje, je potrebno ustvariti kvalitetno, varno in sprejemajoče okolje za vse pripadnike in pripadnice romske skupnosti. To vključuje tudi izboljšanje kakovosti stanovanj, infrastrukture, javnih storitev in dostopa do izobraževanja. Pomembno je tudi širše okolje, v katerem bi morali biti Romi in Rominje deležni enakih priložnosti za sodelovanje v družbenem, gospodarskem in kulturnem življenju. To pomeni, da morajo imeti dostop do zaposlitve, podjetniških priložnosti in drugih virov za razvoj. Prav tako bi morali biti motivirani k aktivni vključitvi v družbeno in kulturno življenje, tako da bi se spodbujali projekti in dogodki, ki bi pripomogli k večji raznolikosti in vključenosti.

Pomembno je zagotoviti tudi varnost za vse prebivalce, zato bi bilo treba okrepiti ukrepe za preprečevanje kriminala, nasilja in diskriminacije. To pomeni tesno sodelovanje z lokalnimi organi pregona, vključevanje romske skupnosti v načrtovanje varnostnih ukrepov ter izvajanje aktivnosti za izobraževanje in ozaveščanje o pravicah

in dolžnostih. Skratka, cilj mora biti, da se ustvari vključujoče in varno okolje za romsko skupnost, kjer bi se spoštovali in spodbujali različni pogledi in kulture.

Na podlagi omenjenega smo definirali naslednje cilje:

Ključni cilj:

- Ustvariti kvalitetno, varno in privlačno okolje za pripadnike in pripadnice romske skupnosti, v katerem bodo lahko enakopravno sodelovali v družbenem, gospodarskem in kulturnem življenju.

Strateški cilji:

- zagotoviti enak dostop do izobraževanja, zaposlitve, zdravstvenega varstva in bivalnih pogojev;
- opolnomočiti romsko skupnost za aktivno vlogo pri oblikovanju lastne prihodnosti in prihodnosti širše družbe;
- z ustvarjanjem priložnosti in z razvojem spretnosti opremiti romsko skupnost z orodji in znanjem, ki jih potrebujejo za uspeh s posebnim poudarkom na podpori mladih.

Naš cilj je ustvariti kvalitetno, varno in privlačno okolje za romsko skupnost, kjer bodo lahko enakopravno sodelovali v družbenem, gospodarskem in kulturnem življenju. S tem namenom bomo zagotovili enak dostop do izobraževanja, zaposlitve, zdravstvenega varstva in primernih bivalnih pogojev. Hkrati želimo opolnomočiti romsko skupnost, da bodo lahko aktivno sodelovali pri oblikovanju lastne prihodnosti in prihodnosti širše družbe. Z ustvarjanjem priložnosti in razvojem spretnosti bomo opremili romsko skupnost z orodji in znanjem, ki jih potrebujejo za uspeh, pri čemer bomo še posebej poskrbeli za podporo mladih.

4 PRIORITETNA PODROČJA

Z namenom realizacije opredeljenih ciljev načrt predvideva 4 ključna prioriteta področja, s katerimi bomo do leta 2030 izboljšali položaj romske skupnosti v Mestni občini Murska Sobota.

Ta prioriteta področja so:

■ zagotavljanje kakovostnega in zdravega bivalnega okolja

■ opolnomočenje romske skupnosti in aktivacija mladih

■ trajnostno vključevanje romske skupnosti v okolje

■ podporno okolje za razvoj romske skupnosti

5 ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTNEGA IN ZDRAVEGA BIVALNEGA OKOLJA

Zagotavljanje kakovostnega in zdravega bivalnega okolja je izjemno pomembno tudi za romsko skupnost. Romi kot etnična skupina pogosto doživljajo socialno izključenost, diskriminacijo in druge oblike nasilja, zaradi česar so še posebej ranljivi in imajo omejen dostop do kakovostnih stanovanj in zdravstvenih storitev. Pomanjkanje osnovne javne infrastrukture, kot so ceste, elektrika, voda in kanalizacija, lahko vodi v nezdrave bivalne razmere, ki so škodljive za zdravje in dobro počutje ljudi.

V okviru prioritetenega področja zagotavljanja kakovostnega in zdravega bivalnega okolja so načrtovani različni ukrepi. Med njimi zagotovitev osnovne javne prometne, komunalne in elektro infrastrukture, kot so ureditev novih parkirnih mest na Ulici ob igrišču, preplastitev in ureditev cestne infrastrukture v naselju, izgradnja kolesarske steze na vseh treh vpadnicah v naselje ter priklop gospodinjstev na kanalizacijsko omrežje. Drugi ukrep se nanaša na zagotavljanje dostopa do stanovanj in stanovanjski razvoj Pušče, kjer je predvidena izgradnja večstanovanjskih objektov za najemniška stanovanja za mlade družine v sodelovanju s Stanovanjskim skladom RS, zapolnitev parcel v novem delu Pušče v okviru novega zazidalnega načrta in zagotavljanje podpore pri reševanju prvega stanovanjskega problema za mlade družine.

Naslednji ukrep je vzpostavitev in uveljavljanje gradbenih predpisov in standardov v naselju, ki vključuje usklajevanje prostorskih načrtov za zagotovitev skladnosti gradnje s predpisi in standardi, spremljanje izvajanja gradbenih projektov ter zagotavljanje strokovnega nadzora in povečanje ozaveščenosti prebivalcev o gradbenih predpisih in standardih.

Izboljšanje kakovosti bivanja predvideva postavitev nove zelene infrastrukture v naselju, kot so parki in drevesne aleje, izvedbo energetske sanacije obstoječih stavb v naselju in spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije v stavbah, kot so sončne celice in toplotne črpalke.

Zagotavljanje čistega in dobro vzdrževanega naselja z izvajanjem učinkovitih praks ravnanja z odpadki je naslednji ukrep, ki vključuje izobraževanje prebivalcev o učinkovitih praksah ravnanja z odpadki in ohranjanju čistega okolja, ureditev sistema ločenega zbiranja odpadkov in vzpostavitev socialnega podjetja na področju ponovne uporabe izdelkov.

Nazadnje zagotavljanje dostopa do zdravstvenih storitev in spodbujanje zdravega načina življenja vključuje organizacijo športnih aktivnosti in dogodkov za spodbujanje zdravega načina življenja, preventivne akcije za preprečevanje kajenja, alkohola in prezgodnjih porok.

5.1 Ukrepi

Ukrepi v okviru prioritetnega področja zagotavljanja kakovostnega in zdravega bivalnega okolja so:

5.1.1 Zagotovitev osnovne javne prometne, komunalne in elektro infrastrukture:

- ureditev novih parkirnih mest na Ulici ob igrišču;
- preplastitev in ureditev cestne infrastrukture v naselju;
- izgradnja kolesarske steze na vseh 3 vpadnicah v naselje;
- priklop gospodinjstev na kanalizacijsko omrežje.

5.1.2 Zagotavljanje dostopa do stanovanj in stanovanjski razvoj Pušče:

- izgradnja večstanovanjskih objektov za najemniška stanovanja za mlade družine v sodelovanju s Stanovanjskim skladom RS;
- zapolnitev parcel v novem delu Pušče v okviru novega zazidalnega načrta;
- zagotavljanje podpore pri reševanju prvega stanovanjskega problema za mlade družine.

5.1.3 Vzpostavitev in uveljavljanje gradbenih predpisov in standardov v naselju:

- usklajevanje prostorskih načrtov za zagotovitev skladnosti gradnje s predpisi in standardi;
- spremljanje izvajanja gradbenih projektov in zagotavljanje strokovnega nadzora;
- povečanje ozaveščenosti prebivalcev o gradbenih predpisih in standardih.

5.1.4 Izboljšanje kakovosti bivanja (Zelena infrastruktura, energetska učinkovitost stavb):

- postavitev nove zelene infrastrukture v naselju (parki, drevesne aleje);
- izvedba energetske sanacije obstoječih stavb v naselju;
- spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije v stavbah (sončne celice, toplotne črpalke).

5.1.5

Zagotovitev čistega in dobro vzdrževanega naselja z izvajanjem učinkovitih praks ravnanja z odpadki:

- izobraževanje prebivalcev o učinkovitih praksah ravnanja z odpadki in ohranjanju čistega okolja;
- ureditev sistema ločenega zbiranja odpadkov;
- vzpostavitev socialnega podjetja na področju ponovne uporabe izdelkov.

5.1.6

Zagotavljanje dostopa do zdravstvenih storitev in spodbujanje zdravega načina življenja:

- spodbujanje zdravega načina življenja z organizacijo športnih aktivnosti in dogodkov;
- preventivne akcije za preprečevanje kajenja in alkohola;
- promocijske akcije za preprečevanje prezgodnjih porok.

6

TRAJNOSTNO VKLJUČEVANJE ROMSKE SKUPNOSTI V OKOLJE

Prioritetno področje trajnostno vključevanje romske skupnosti v okolje vključuje različne ukrepe, med drugim tudi spodbujanje zaposlovanja Romov in ustvarjanje novih delovnih mest. Za doseg tega cilja se predlaga izvedbo analize potreb po kadrih, povezovanje z lokalnimi podjetji in finančne spodbude za podjetja, ki zaposlujejo Rome. Poleg tega se predlaga razvoj novih oblik gospodarskih dejavnosti, vključevanje Romov v razvoj in izvajanje novih dejavnosti ter zagotavljanje potrebnih znanj in usposabljanj.

Poleg spodbujanja zaposlovanja Romov je pomembno tudi spodbujanje zmanjševanja predsodkov pri delodajalcih. Za doseg tega cilja se predlaga organizacija kampanj za ozaveščanje delodajalcev, izobraževanja za delodajalce o kulturni raznolikosti

in mentorstvo Romom pri iskanju zaposlitve ter pri vključevanju v delovno okolje. Vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela se lahko doseže s povezovanjem z ustreznimi institucijami in organizacijami ter zagotavljanjem podpore pri uveljavljanju pravic Romov na trgu dela.

Poleg tega je pomembno izboljšati sobivanje in varnost v romskih naseljih in okolici. Predlaga se spodbujanje dialoga med romsko skupnostjo in lokalnimi prebivalci ter organizacija skupnih dogodkov in aktivnosti. Krepitev sodelovanja z lokalno policijo in izvajanje preventivnih ukrepov za zagotavljanje varnosti v romskih naseljih je ključno za izboljšanje sobivanja. Za vključevanje Romov v družbeno in kulturno življenje se predlaga organizacija kulturnih dogodkov, kot so razstave, koncerti, promocijski dnevi, festivali, ki predstavljajo romsko kulturo in tradicijo ter vključevanje romskih kulturnih združenj in posameznikov pri načrtovanju in izvajanju kulturnih dogodkov.

6.1 Ukrepi

Ukrepi v okviru prioritetnega področja **Trajnostno vključevanje romske skupnosti v okolje** so:

6.1.1 **Ustvarjati pogoje za nova delovna mesta in spodbujati (samo) zaposlovanje Romov:**

- izvedba analize potreb po kadrih in identifikacija sektorjev, kjer obstajajo možnosti za zaposlovanje Romov;
- povezovanje z lokalnimi podjetji in vključevanje Romov v obstoječe programe usposabljanja in pridobivanja delovnih izkušenj;
- oblikovanje finančnih spodbud za podjetja, ki zaposlujejo Rome.

6.1.2 **Razvijati nove oblike gospodarskih dejavnosti, ki bodo omogočale ustvarjanje novih možnosti za zaposlovanje Romov:**

- oblikovanje poslovnih modelov za nove dejavnosti in finančne spodbude za njihovo ustanavljanje;
- vključevanje Romov v razvoj in izvajanje novih dejavnosti ter zagotavljanje potrebnih znanj in usposabljanj;
- razvoj zelenih delovnih mest s poudarkom na razvoju turizma.

6.1.3

Spodbujati zaposlovanje Romov in zmanjševanje predsodkov pri delodajalcih:

- izvedba kampanj za ozaveščanje delodajalcev o koristih zaposlovanja Romov ter predstavitev primerov dobrih praks;
- organizacija izobraževanj za delodajalce o kulturni raznolikosti in vključevanju manjšinskih skupin v delovni proces;
- zagotavljanje podpore in mentorstva Romom pri iskanju zaposlitve ter pri vključevanju v delovno okolje.

6.1.4

Vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela:

- zagotavljanje informacij o razpoložljivih ukrepih in programih na trgu dela, ki so namenjeni Romom;
- povezovanje z ustreznimi institucijami in organizacijami ter zagotavljanje podpore pri uveljavljanju pravic Romov na trgu dela;
- spremljanje izvajanja ukrepov in programov ter zagotavljanje njihove prilagoditve potrebam Romov.

6.1.5

Izboljšanje sobivanja in varnosti v romskih naseljih in okolici:

- spodbujanje dialoga med romsko skupnostjo in lokalnimi prebivalci ter organizacija skupnih dogodkov in aktivnosti;
- krepitev sodelovanja z lokalno policijo in izvajanje preventivnih ukrepov za zagotavljanje varnosti v romskih naseljih;
- delovanje varnostnega sosveta v Murski Soboti.

6.1.6

Vključevanje v družbeno in kulturno življenje

- oblikovanje in organizacija dogodkov, kot so razstave, koncerti, promocijski dnevi, festivali, ki predstavljajo romsko kulturo in tradicijo;
- vključevanje romskih kulturnih združenj in posameznikov pri načrtovanju in izvajanju kulturnih dogodkov;
- promocija kulturnih dogodkov in prireditev med širšo javnostjo.

7 OPOLNOMOČENJE ROMSKE SKUPNOSTI IN AKTIVACIJA MLADIH

Z ustvarjanjem priložnosti za krepitev zmogljivosti in razvojem spretnosti si prizadevamo opremiti romsko skupnost z orodji in znanjem, ki jih potrebujejo za uspeh in prispevanje k širši družbi.

Romska skupnost se v družbi pogosto sooča z diskriminacijo in izključenostjo. Spodbujanje socialne vključenosti in ozaveščanje o izzivih, s katerimi se sooča romska skupnost, lahko pripomoreta k zmanjšanju diskriminacije in spodbujata večje sprejemanje različnosti. To je mogoče doseči s programi ozaveščanja skupnosti, kampanjami ozaveščanja in izobraževalnimi programi, namenjenimi zmanjševanju stereotipov in predsodkov.

Izobraževanje: zagotavljanje kakovostnega izobraževanja romski skupnosti, vključno z zgodnjo vzgojo, primarnim, srednjim in terciarnim izobraževanjem, lahko pomaga povečati njihov dostop do zaposlitve in zmanjšati revščino. Vlada in lokalni organi lahko vlagajo v programe, ki spodbujajo izobraževanje ter zagotavljajo štipendije in drugo finančno podporo prikrajšanim študentom.

7.1 Ukrepi

Ukrepi v okviru prioritetnega področja **Opolnomočenje romske skupnosti in aktivacija mladih** so:

7.1.1 **Izboljšanje socialnega varstva in socialna vključenost romske skupnosti:**

- organizacija delavnic in svetovanj za pripadnike romske skupnosti o socialnih pravicah in možnostih socialne pomoči;
- vključevanje romskih prostovoljcev pri izvajanju projektov in programov na področju socialne vključenosti;
- spodbujanje romskih organizacij k povezovanju in sodelovanju z lokalnimi institucijami in organizacijami za izboljšanje socialnega varstva in socialne vključenosti.

7.1.2 **Dvig izobrazbene ravni pripadnikov romske skupnosti:**

- izvajanje programov za dvig izobrazbene ravni romskih otrok in mladih;
- organizacija izobraževalnih delavnic za starše romskih otrok o pomembnosti izobrazbe in možnostih izobraževanja;
- vključevanje romskih prostovoljcev in mentorjev za spremljanje in podporo pri izobraževanju romskih otrok in mladih.

7.1.3 **Izboljšanje vključevanja žensk in mladih v družbeno življenje s poudarkom na izobraževanju:**

- organizacija izobraževalnih programov za ženske in mlade na področju vključevanja v družbeno življenje;
- spodbujanje enakosti spolov in preprečevanje diskriminacije na področju izobraževanja;
- vključevanje romskih organizacij pri organizaciji kulturnih in športnih dogodkov za spodbujanje vključevanja žensk in mladih v družbeno življenje.

7.1.4 Aktivacija mladih na razvojnih področjih:

- organizacija različnih izobraževalnih in kulturnih programov za mlade na področju podjetništva, tehnologije in kulture;
- spodbujanje sodelovanja mladih pri razvoju lokalnih projektov in iniciativ;
- vključevanje romskih organizacij pri organizaciji aktivnosti za mlade, ki spodbujajo njihovo aktivno udeležbo pri razvojnih področjih.

7.1.5 Izboljšanje formalnega in neformalnega izobraževanja na vseh ravneh izobraževanja:

- priprava novih neformalnih programov za izobraževanje Romov;
- povečanje dostopnosti izobraževanja za romske otroke in mlade na vseh ravneh izobraževanja;
- organizacija izobraževalnih delavnic za učitelje in vzgojitelje o interkulturalnem izobraževanju in vključevanju romskih otrok in mladih.

7.1.6 Medsebojno povezovanje in pomoč za večjo socialno vključenostjo v okolje in širšo skupnost:

- organizacija srečanj med romsko skupnostjo in drugimi prebivalci, kjer se spodbuja medsebojno razumevanje in sprejemanje ter krepijo vezi med različnimi skupinami v skupnosti;
- vključevanje romske skupnosti v prostovoljno delo in druge oblike aktivnega državljanstva, ki jih organizira lokalna skupnost, da se spodbuja njihovo sodelovanje in udeležba v družbenem življenju;
- podpiranje ustanavljanja romskih društev, skupin in organizacij, ki bodo predstavljale romsko skupnost in njihove interese ter spodbujale njihovo aktivno vključevanje v lokalno skupnost.

8 **PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ ROMSKE SKUPNOSTI**

Ukrepi v okviru prioritetnega področja Podporno okolje za razvoj romske skupnosti se osredotočajo na spodbujanje družbenega in kulturnega življenja v lokalni skupnosti, organizacijo dogodkov, ki spodbujajo povezovanje med različnimi skupinami prebivalstva ter podporo pri organizaciji društev in skupin, ki predstavljajo interese romske skupnosti.

Poudarek je tudi na okrepitvi zagovorniških zmogljivosti romske skupnosti, povečanju ozaveščenosti in informiranosti javnosti o romski problematiki ter sodelovanju in podpori javnim institucijam pri reševanju romske problematike. Mestna občina Murska Sobota si prizadeva za aktivno sodelovanje na nacionalni in mednarodni ravni, promocijo dobrih praks in dosežkov ter izboljšanje pogojev za delovanje romske civilne družbe.

Ukrepi vključujejo izvajanje programov finančne podpore in organizacijo usposabljanj za romske nevladne organizacije in društva, da bi okrepili njihove zmogljivosti za izvajanje projektov in programov na področju vključevanja Romov. Prav tako se zagotavljajo pogoji za sodelovanje romskih nevladnih organizacij in društev v občinskih projektih in programih, kjer se obravnavajo zadeve, ki zadevajo romsko skupnost.

8.1 **Ukrepi**

Ukrepi v okviru prioritetnega področja **Podporno okolje za razvoj romske skupnosti** so:

8.1.1

Spodbujati razvoj lokalne skupnosti, društvene dejavnosti in povečanje aktivnosti Romov:

- izvajanje delavnic in programov za spodbujanje družbenega in kulturnega življenja v lokalni skupnosti, ki bodo dostopni za vse prebivalce, vključno z Romi;
- podpora pri organizaciji dogodkov, kot so kulturne prireditve, športna tekmovanja, izobraževalni programi in delavnice, ki bodo spodbujali sodelovanje in povezovanje med različnimi skupinami prebivalstva;
- spodbujanje ustanavljanja in delovanja društev ter skupin, ki bodo predstavljale interese romske skupnosti in se aktivno vključevale v življenje lokalne skupnosti.

8.1.2

Okrepitev zagovorniške zmogljivosti romske skupnosti:

- izobraževanje in usposabljanje predstavnikov romske skupnosti za aktivno zagovorništvo in zastopanje njihovih interesov pri odločevalcih in drugih deležnikih;
- krepitev dialoga med romsko skupnostjo in javnimi institucijami, da se zagotovi pravočasno in ustrezno reševanje problemov romske skupnosti;
- povečanje ozaveščenosti in informiranosti javnosti o romski problematiki, da se zmanjšajo predsodki in diskriminacija.

8.1.3

Zagotovitev informiranja in obveščanja javnosti:

- izvajanje kampanj, ki bodo spodbujale ozaveščenost javnosti o romski kulturi, tradiciji, izzivih in priložnostih;
- zagotavljanje dostopa do informacij o programih, projektih in drugih aktivnostih, ki so namenjeni romski skupnosti, na spletnih straneh Mestne občine Murska Sobota, društev, zveze in drugih relevantnih organizacij;
- organizacija javnih predstavitev in dogodkov, kjer se bo predstavljalo delo in dosežke romske skupnosti ter se spodbujalo dialog in sodelovanje z javnostjo.

8.1.4

Sodelovanje in podpora javnim institucijam pri reševanju romske problematike:

- sodelovanje z lokalnimi institucijami, kot so šole, zdravstveni domovi, socialni zavodi, da se zagotovi ustrezno obravnavanje in podpora romski skupnosti;
- sodelovanje z državnimi institucijami, ki so odgovorne za izvajanje politik in programov za reševanje romske problematike, da se zagotovi usklajevanje in podpora na lokalni ravni;
- zagotavljanje usklajevanja in sodelovanja med javnimi institucij pri reševanju romske problematike.

8.1.5

Krepitev položaja Mestne občine Murska Sobota v nacionalnem in mednarodnem okolju na področju reševanja romske problematike:

- aktivno sodelovanje na nacionalni ravni v dialogu z državo in drugimi občinami, da bi izmenjali dobre prakse in razvijali skupne programe za vključevanje Romov;
- sodelovanje v mednarodnih projektih in partnerstvih, ki se osredotočajo na vključevanje Romov in zagotavljajo finančno podporo za izvajanje ukrepov;
- promocija dobrih praks in dosežkov občine v reševanju romske problematike v nacionalnih in mednarodnih medijih in forumih.

8.1.6

Izboljšanje pogojev za delovanje romske civilne družbe (razpisi za društva ...):

- oblikovanje in izvajanje programov finančne podpore za romske nevladne organizacije in društva, ki delujejo na področju zagotavljanja pomoči in podpore Romom;
- organizacija usposabljanj in delavnic za romske nevladne organizacije in društva, da bi okrepili njihove zmogljivosti za izvajanje projektov in programov na področju vključevanja Romov;
- zagotavljanje pogojev za sodelovanje romskih nevladnih organizacij in društev v občinskih projektih in programih, kjer se obravnavajo zadeve, ki zadevajo Romsko skupnost.

9 DELEŽNIKI

Občinska uprava: Občinska uprava ima ključno vlogo pri zagotavljanju potrebnih virov in politične volje za razvoj romske skupnosti. Prav tako lahko sprejema ustrezne politike in programe, ki bodo prispevali k socialni, gospodarski in kulturni integraciji Romov v lokalno skupnost.

Romski aktivisti: Romski aktivisti, ki predstavljajo romsko skupnost in zastopajo njihove interese, so ključni deležniki za uspešen razvoj romske skupnosti v občini. Lahko delujejo kot posredniki med romsko skupnostjo in občinsko upravo ter zagotavljajo, da se upoštevajo potrebe in želje Romov pri razvoju politike in programov.

Lokalna civilna družba: Lokalne nevladne organizacije, verske skupnosti, kulturni klubi in druge civilne družbe lahko imajo pomembno vlogo pri spodbujanju dialoga in sodelovanja med različnimi skupinami prebivalstva, vključno z Romi. S svojimi projekti in programi lahko prispevajo k socialni vključenosti in izboljšanju kakovosti življenja v romski skupnosti.

Zasebni sektor: Zasebni sektor lahko ima pomembno vlogo pri zagotavljanju delovnih mest in gospodarskem razvoju romske skupnosti v občini. S svojimi projekti in programi lahko prispeva k ustvarjanju novih delovnih mest in ustvarjanju pogojev za razvoj romskega podjetništva.

Nacionalni in mednarodni deležniki: Nacionalni in mednarodni deležniki, kot so vlade, evropske institucije in mednarodne organizacije, lahko imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju finančnih in drugih virov za razvoj romske skupnosti v občini. Prav tako lahko prispevajo k izmenjavi znanja, izkušenj in najboljših praks v razvoju romske skupnosti.

Javni zavodi v Mestni občini Murska Sobota: Šole, agencije, zdravstveni domovi in socialni zavodi so pomemben deležnik pri reševanju romske problematike. Ti javni zavodi imajo vlogo pri zagotavljanju ustrezne obravnave in podpore romski skupnosti na področju izobraževanja, zdravstva in socialne oskrbe ter razvoja in projektov.

10 USKLAJENOST Z RAZVOJNIMI STRATEGIJAMI, POLITIKO IN ZAKONI

Usklajenost akcijskega načrta z razvojnimi strategijami, politiko in zakoni je razvidna iz naslednjih vidikov:

Evropska raven:

Akcijski načrt se nanaša na številne evropske strategije in politike, ki opredeljujejo razvoj romske skupnosti, varovanje okolja ter razvoj prometne infrastrukture.

Na evropski ravni se akcijski načrt tako naslanja predvsem na:

- 2020–2030 EU Roma Strategic Framework;
- Strategijo EU za enakost spolov (2020–2025);
- Strategijo za trajnostno in pametno mobilnost;
- Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin.

Nacionalna raven:

Načrt je v skladu z nacionalnimi razvojnimi cilji, ki se nanašajo na zagotavljanje kakovosti življenja, socialne vključenosti, trajnostnega razvoja in izboljšanja infrastrukture v Sloveniji na področju romske skupnosti.

Na nacionalni ravni se načrt nanaša predvsem na:

- Nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2021–2030;
- Strategijo razvoja Slovenije do 2030;
- Strategijo razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030.

Regionalna raven:

Načrt se ujema z regionalnimi strategijami, ki spodbujajo razvoj lokalnih skupnosti, vključno z romskimi naselji, z namenom izboljšanja življenjskih razmer in spodbujanja gospodarske rasti.

Na regionalni ravni se načrt tako nanaša predvsem na:

- Regionalni razvojni program Pomurske regije za obdobje 2021–2027;
Strategijo razvoja romske skupnosti v Pomurju do leta 2020;
Strategijo lokalnega razvoja LAS Goričko 2020 za programsko obdobje 2014–2020.

Lokalna raven:

Načrt je v skladu z lokalno politiko Mestne občine Murska Sobota, ki si prizadeva za izboljšanje infrastrukture in kakovosti življenja za vse prebivalce, vključno z romsko skupnostjo.

Na občinski ravni se projekt tako nanaša predvsem na:

- Celostno prometno strategijo Mestne občine Murska Sobota;
Trajnostno urbano strategijo Mestne občine Murska Sobota;
Občinski program varstva okolja Mestne občine Murska Sobota.

11 VIRI FINANCIRANJA

Mestna občina Murska Sobota se je odločila, da bo za realizacijo svojega akcijskega načrta za razvoj romske skupnosti poiskala vire financiranja na lokalni, nacionalni in evropski ravni. Namen akcijskega načrta je izboljšati kakovost življenja romske skupnosti in zmanjšati njihovo socialno izključenost.

Delno bo občina zagotovila sredstva iz občinskega proračuna, in sicer iz dodatnih sredstev iz naslova primerne porabe, ki jih prejmejo občine z evidentiranimi romskimi naselji. Na nacionalni ravni bo občina preučila razpoložljive vire, kot so črpanje sredstev iz nacionalnih razpisov, ki jih razpisujejo posamezna resorna ministrstva. Poleg tega bo občina preučila možnosti za pridobitev sredstev iz evropskih virov, kot so Evropski socialni sklad, Evropski sklad za regionalni razvoj, program Evropa za državljane, programi Erasmus+ in programi Horizon Europe.

Mestna občina Murska Sobota bo pri iskanju virov financiranja aktivno sodelovala z drugimi institucijami in organizacijami, ki se ukvarjajo s področjem razvoja romske skupnosti. Pri tem se bo osredotočila na pridobitev sredstev, ki bodo omogočila učinkovito in trajnostno izvajanje akcijskega načrta.

Mestna občina
MURSKA SOBOTA

Akcijski načrt za razvoj romske skupnosti v Mestni občini Murska Sobota
za obdobje 2023–2030 je bil potrjen,
25.5.2023 s strani župana, Damjana Anželja.

Murska Sobota, 25.5.2023

Damjan Anželj, mag. jav. upr.
župan